

Г. О. ГАРО

Ганна Олександрівна Гаро, кандидат юридичних наук, адвокат, медіатор

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СІМЕЙНИХ СПРАВАХ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ (ЧАСТИНА ДРУГА: ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ У СІМЕЙНИХ СПРАВАХ)

Питання визнання та виконання на території України рішень іноземних судів у сфері сімейних відносин є актуальним внаслідок все частішого укладення інтернаціональних шлюбів. Зокрема, рішень про розірвання шлюбу, визнання шлюбу недійсним, визначення місця проживання та порядку виховання дитини, рішень про встановлення опіки над дитиною (якщо іноземним законодавством це передбачено) надання утримання, поділ подружнього майна, визнання чи оспорювання батьківства, стягнення аліментів, усиновлення тощо.

Дія судового рішення, винесеного на території іноземної держави, в тому числі Федеративної Республіки Німеччини (далі – ФРН, або Німеччина) чи України, обмежується лише межами цієї держави, і його обов'язкове виконання за кордоном можливе лише у разі визнання та виконання даного рішення іноземним уповноваженим органом судової влади.

Метою статті є загальна характеристика визнання та виконання іноземних судових рішень безпосередньо у сімейних справах на території України та Федеративної Республіки Німеччина.

Питаннями дослідження діяльності спеціалізованого суду ФРН з вирішення сімейних спорів займалася К. М. Канішева¹. Основними джерелами сімейного законодавства ФРН є четверта книга Цивільного кодексу і шоста книга Цивільно-процесуального кодексу (далі – ЦПК) та міжнародні конвенції.

У ФРН сімейні суди (Familiengericht) виділені в окрему систему, справи з питань сім'ї і шлюбу розглядаються спеціальними відділеннями дільничих судів (Amtsgericht). Амтгеріхтах, яким згідно з параграфом 23а Закону про судовий устрій підсудні: 1) спори про встановлення правовідносин між батьками і дітьми; 2) спори, що впливають з аліментних правовідносин; 3) спори, встановлені параграфами 1615k 1615m ЦК ФРН; 4) спори, що впливають зі шлюбних правовідносин; 5) спори у вимогах, що впливають з майнових правовідносин подружжя. Ці спори розглядаються сімейним судом, що спеціально створюється при амтгеріхтах². З цією метою при амтгеріхтах діють: суд у сімейних справах, суд у справах опіки, а також суд у спадкових справах.

Апеляційні скарги на рішення судів першої інстанції у сімейних справах вирішуються в сенаті у сімейних справах Верховного суду землі. Слід зазначити, що провадження у сімейних справах (у справах про встановлення правовідносин між батьками і дітьми, аліментних правовідносин) в межах цивільного процесуального законодавства належить до особливого провадження³.

Відповідно до параграфу 111 Закону про провадження у сімейних справах і в питаннях неконфліктної юрисдикції від 17 грудня 2008 р. (далі – Закон про провадження у сімейних справах) сімейними справами є питання щодо шлюбу, відносин батьків та дітей, батьківства, усиновлення, подружнього будинку та предметів домашнього вжитку, захисту від насильства, питання, що стосуються забезпечення рівних пенсійних прав та технічного обслуговування, сімейного права власності, а також інші питання сім'ї та партнерських відносин⁴.

Відповідно до параграфу 151 Закону про провадження у сімейних справах спорами у сфері відносин між батьками та дітьми, що розглядаються сімейними судами, є справи про: опіку (визначення місця проживання) над дітьми, право на спілкування і на інформацію, що стосується особистих прав дитини, передачу дитини, встановлення опіки та піклування (представника для неповнолітнього або ембріону), примусову госпіталізацію неповнолітнього (розділи 1631b, 1800 і 1915 ЦК ФРН), виконання обов'язків відповідно до Закону про суд у справах неповнолітніх⁵.

Щодо визнання та виконання рішень у сімейних спорах у ФРН існують спеціальні правила. Нагадаємо, що згідно з підчастиною п'ятою частини першої параграфу 328 ЦПК ФРН визнання рішення іноземного суду виключається, якщо не забезпечується взаємність⁶.

В українських судових рішеннях з питань визнання та виконання, в обґрунтуванні частини, є посилання на лист Міністерства закордонних справ України № 72/17-680-1762 від 8 червня 2011 р. щодо практики визнання та виконання рішень іноземних судів на території ФРН, з якого вбачається, що за інформацією, отриманою Посольством України у ФРН, остання дотримується загальноприйнятої практики міжнародного права, а саме: в разі відсутності двосторонньої угоди з іноземною державою про взаємне визнання та виконання судових рішень, застосовується принцип взаємності. Враховуючи той факт, що ФРН уклала угоди про визнання та виконання судових рішень лише з 11 країнами (Швецією 1929 р., Італією 1936 р., Бельгією 1958 р., Австрією 1959 р., Великобританією 1960 р., Грецією 1961 р., Нідерландами 1962 р., Тунісом 1966 р., Норвегією та Ізраїлем 1977 р., Іспанією 1983 р.), Посольством відзначається поширеність практики визнання німецькими судами рішень іноземних судів на підставі принципу взаємності⁷.

При цьому у частині другій частини першої параграфу 328 ЦПК ФРН є винятки, а саме: вказівка під пункту п'ятого не перешкоджає визнанню рішення суду, якщо рішення стосується немайнової вимоги, а законодавство ФРН не вимагає місцевої підсудності.

Відповідно до параграфу 107 Закону про провадження у сімейних справах «Визнання іноземних судових рішень в подружніх справах»:

– визнання судових рішень щодо анулювання, припинення чи розірвання шлюбу, або встановлення факту окремого проживання подружжя, або встановлення факту наявності чи відсутності шлюбу між його учасниками в іноземній державі може відбутись лише за умови, коли встановлені відділом управління юстиції відповідної федеральної Землі попередні вимоги щодо такого визнання є виконаними. Якщо суд чи публічний орган держави, громадянами якої були обидва з подружжя, на момент розгляду винесли рішення, визнання не залежатиме від такого встановлення відділом управління юстиції федеральної Землі;

– юрисдикцією щодо визнання наділений відділ управління юстиції федеральної Землі, на якій один з подружжя має своє звичайне місце проживання. Якщо жоден з подружжя не має постійного місця проживання в Німеччині, юрисдикцію має відділ управління юстиції федеральної Землі, на території якої було укладено новий шлюб або цивільне партнерство; відділ управління юстиції федеральної Землі може вимагати доказів того, що шлюб або цивільне партнерство були зареєстровані. Коли інших підстав для визначення юрисдикції не існує, відділ управління юстиції в Берліні має юрисдикцію;

– уряди федеральних земель можуть передати повноваження відділу управління юстиції федеральної Землі відповідно до цих положень до одного або декількох голів Вищих Регіональних Судів встановленим законом способом. Уряди федеральних земель можуть передати повноваження, вказані у першому реченні, у зазначений законодавством спосіб до відділу управління юстиції федеральної Землі;

– якщо відділ управління юстиції федеральної Землі відмовляє в прийнятті заяви, заявник може подати заяву на отримання рішення від Вищого Регіонального суду;

– якщо відділ управління юстиції федеральної Землі встановлює, що передумови для визнання дотримані, один з подружжя, який не подавав заяву, може подати заяву на отримання рішення від Вищого Регіонального суду. Рішення відділу управління юстиції федеральної Землі вступає в законну силу після повідомлення заявника. Проте управління юстиції федеральної Землі може визначити у своєму рішенні, що воно набирає законної сили після спливу певного періоду часу⁸.

Іноземні судові рішення згідно з параграфом 109 Закону про провадження у сімейних справах не визнаються:

– коли суди іншої держави не мають юрисдикції відповідно до німецького законодавства;

– коли учасник, який не роз'яснив основний позов і скаржитись, що документ, який ініціює розгляд, був неналежним або що повідомлення було отримано із запізненням, так що він не міг належним чином реалізувати свої права;

– коли рішення суперечить рішенню, виданому або визнаному раніше в Німеччині, або коли провадження на основі такого рішення суперечить провадженню, яке раніше вже розглядалося;

коли визнання рішення призведе до результату, який, очевидно, буде суперечити істотними принципами німецького права, зокрема, коли визнання суперечить фундаментальним правам⁹.

Іноземні судові рішення згідно з параграфом 110 Закону про провадження у сімейних справах не підлягають виконанню, якщо вони не можуть бути визнаними¹⁰.

На офіційному сайті Посольства ФРН в Україні розміщено письмову інформацію з назвою «Шлюборозлучний статут і визнання рішень українських судів про розірвання шлюбу» (станом на 8 вересня 2014 р.), Регламент ЄС «Рим III» від 21 червня 2012 року¹¹.

Висновок про визнання чи невизнання рішення земельним управлінням юстиції обов'язкове для всіх судів і адміністративних установ ФРН. Із фактом визнання іноземного рішення про розірвання шлюбу також і для сфери німецької юрисдикції настає його чинність, починаючи з дати прийняття такого рішення в іноземній державі, і шлюб вважається розірваним.

Рішення у шлюбних справах судів/установ країн-членів Європейського Союзу в Німеччині принципово не потрібно підтверджувати.

Згідно з міжнародними договорами, в Україні за загальним правилом не підлягають примусовому виконанню рішення іноземних судів у сімейних справах щодо визнання, оспорювання чи позбавлення батьківства, розірвання шлюбу, встановлення фактів, що мають юридичне значення, усиновлення тощо.

Відповідно до п. 17 Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 р. за № 12 «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражі і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» рішення про розірвання шлюбу є таким, яке не потребує виконання¹². У зв'язку з цим у разі, якщо рішенням сімейного суду ФРН шлюб між громадянином ФРН та громадянкою України був розірваний або визнаний недійсним, для того, щоб оформити це належним чином на українській території, повернути дошлюбне прізвище, жінці необхідно звернутись до вітчизняного суду з відповідним клопотанням.

Як приклад оформлення рішень українського суду можна навести ухвалу від 14 лютого 2012 р. судді Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська за результатами розгляду клопотання ОСОБА_2 про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню¹³.

Така сама необхідність виникає і в разі винесення іноземним судом рішення про стягнення аліментів з боржника, місцем проживання якого є територія України, і в разі винесення рішення про поділ майна подружжя, якщо таке майно (чи його частина) знаходиться на українській території.

Визнати в судовому порядку рішення іноземного суду потрібно й тоді, коли у зв'язку з розірванням шлюбу було встановлено опіку одного з батьків, надано опіку бабусі та дідусю, усиновлено дитину, яка була народжена та зареєстрована на території України та виникає потреба внести зміни в актовий запис про її/його народження.

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Європейської Конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми 1980 року, будь-яка особа, яка отримала на території Договірної Держави рішення стосовно опіки над дитиною і яка бажає, щоб це рішення було визнане або виконане в іншій Договірній Державі, може подати з цією метою заяву до центрального органу в будь-якій Договірній Державі¹⁴.

Так, 27 липня 2011 р. Ленінським районним судом м. Луганська було задоволено клопотання Головного управління юстиції в Луганській області про визнання рішення дільничого суду м. Оттвайлер Федеративної Республіки Німеччина від 28 липня 2005 р. за позовом ОСОБА_1 та ОСОБА_2 до ОСОБА_3 про покладення здійснення опіки над неповнолітньою ОСОБА_4, ІНФОРМАЦІЯ_1, виключно на діда та бабу ОСОБА_1 та ОСОБА_2)¹⁵. Заявником було Головне управління юстиції, оскільки згідно зі ст. 2 Закону України «Про ратифікацію Європейської Конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми 1980 року»¹⁶ центральним органом України для виконання функцій, передбачених цією Конвенцією, є Міністерство юстиції України.

Відповідно до ст. 23 Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей» від 19 жовтня 1996 р., ратифікованої Україною 14 вересня 2006 р. та ратифікованої ФРН 17 вересня 2010 р., будь-яка заінтересована особа може звернутися до компетентних органів Договірної Держави з проханням про прийняття рішення щодо визнання або невизнання заходу, вжитого в іншій Договірній Державі. Процедура визначається правом Держави, в якій подається прохання (ст. 24 Конвенції)¹⁷.

Для прикладу практичного застосування наведемо ухвалу від 20 вересня 2013 р. Київського районного суду м. Одеси про визнання в Україні рішення Мюнхенського дільничого суду від 13 лютого 2012 р. у справі № 524 F 392/12 про встановлення виключного одноособового права на батьківське піклування про ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1 за її матір'ю ОСОБА_1¹⁸.

Є особливості при визнанні рішень про усиновлення. Насамперед – з огляду на участь органів опіки та піклування. Відповідно до ухвали від 10 квітня 2014 р. Зарічного районного суду м. Суми було задоволено клопотання ОСОБА_1 про визнання на території України рішення Суду першої інстанції Ольденбурга у сімейній справі щодо усиновлення, заінтересована особа – Зарічний відділ державної реєстрації актів цивільного стану реєстраційної служби Сумського міського управління юстиції¹⁹. Рішенням Суду першої інстанції Ольденбурга у сімейній справі щодо усиновлення ОСОБА_1, яка народилася ІНФОРМАЦІЯ_1 в АДРЕСА_1, Україна усиновлюється паном ОСОБА_2, який народився ІНФОРМАЦІЯ_2 в м. Караганда і мешкає за адресою: АДРЕСА_2. Усиновлена дитина має прізвище при народженні ОСОБА_1. У даному рішенні зазначено, що прийняте Рішення про усиновлення не суперечить положенням законодавства України і зокрема положенням Семейного Кодексу України, яким вирішення питання про усиновлення віднесено до компетенції суду. Вказане рішення не підлягає примусовому виконанню, оскільки не носить зобов'язального або майнового характеру, тому строк пред'явлення його до виконання (ст. 22 Закону України «Про виконавче провадження») не пропущено.

Здійснений аналіз процесуальних норм українського та німецького законодавства, що регулюють визнання та виконання рішень у сімейних справах, дає підстави зробити висновки про назрілу потребу запровадження спеціальної сімейної спеціалізації суддів або системи судів з розгляду сімейних справ та справ, що стосуються сімейних відносин. Адже в ФРН саме сімейні суди мають повноваження для визнання та виконання рішень у сімейних справах. В Україні це – загальні місцеві суди. Водночас, як бачимо, знання матеріальних та процесуальних норм українського й міжнародного права, відповідних міжнародних конвенцій щодо виконання рішень іноземних судів у сімейних справах є спеціальними та потребують додаткової кваліфікації судді місцевого суду загальної юрисдикції.

Логічно припустити, що запровадження спеціальної сімейної спеціалізації суддів сприятиме правильному застосуванню українського і міжнародного публічного, приватного та процесуального права, а відтак підвищить якість та строки розгляду клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів у сімейних справах.

¹ Канишева К. М. Діяльність спеціалізованого суду Німеччини з вирішення сімейних спорів / К. М. Канишева : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ultC41VkfLoJ:visnyk.univd.edu.ua/%3Fcontroller%3Dservice%26action%3Ddownload%26download%3D9558+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

² Там само; Baur/ Walter, Einführung in das Recht der Bundesrepublik Deutschland, 6. Aufl. Munchen, 1992.

³ Там само; Zivilprozessordnung. Band 1, Buch 6, (§§606-644) begründet von Dr. A. Baumbach, fortgegründet von Professor Dr. W. Lauterbach, 62 neu bearbeitete Auflage. Verlag 3.H Beck, Munchen, 2004.

⁴ Закон про провадження у сімейних справах і в питаннях неконфліктної юрисдикції від 17 грудня 2008 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_famfg/englisch_famfg.html#p0011

⁵ Там само.

⁶ Цивільний процесуальний кодекс Федеративної республіки Німеччини / Zivilprozessordnung : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/index.html

⁷ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cases.legal.uk/act-uk1-33713640.html>; <https://scourt.info/doc/ABSqqI>

⁸ Закон про провадження у сімейних справах і в питаннях неконфліктної юрисдикції від 17 грудня 2008 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_famfg/englisch_famfg.html#p0011

⁹ Там само.

¹⁰ Там само.

¹¹ Шлюбозрозлучний статут і визнання рішень українських судів про розірвання шлюбу (станом на 8 вересня 2014 р.), Шлюбозрозлучний Регламент ЄС «Рим III» від 21 червня 2012 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kiew.diplo.de/contentblob/3420684/Daten/4585947/pdf_scheidung.pdf

¹² Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражі і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 р. за № 12 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

¹³ Ухвала від 14 лютого 2012 р. судді Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21670536>

¹⁴ Європейської Конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми 1980 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

¹⁵ Ухвала від 27 липня 2011 р. Ленінського районного суду м. Луганська : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21634170>

¹⁶ Про ратифікацію Європейської Конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми 1980 року : Закон України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

¹⁷ Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19 жовтня 1996 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

¹⁸ Ухвала від 20 вересня 2013 р. Київського районного суду м. Одеси : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21634170> (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33840369>).

¹⁹ Ухвала від 10 квітня 2014 р. Зарічного районного суду м. Суми : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38410285>

Резюме

Гаро Г. О. Визнання та виконання іноземних судових рішень у сімейних справах на території України та Федеративної Республіки Німеччина (частина друга: визнання та виконання іноземних судових рішень у сімейних справах).

У даній статті здійснено характеристику правового регулювання процедури визнання і виконання судових рішень безпосередньо у сімейних справах на території України та Німеччини. Визначено місце сімейних судів у судовій системі Німеччини. Розкрито систему сімейних справ, справ у сфері відносин між батьками і дітьми та справ, що пов'язані з сімейними відносинами, які розглядаються сімейними судами. Визначено специфіку визнання рішень українських судів у сімейних справах на території ФРН. На прикладах судових рішень українських судів розкрито практичне застосування міжнародних конвенцій у сфері визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та батьківської відповідальності. Зроблено висновок, що запровадження спеціальної сімейної спеціалізації суддів або системи судів з розгляду сімейних справ сприятиме правильному застосуванню українського і міжнародного публічного, приватного та процесуального права, а відтак підвищить якість та строки розгляду клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів у сімейних справах.

Ключові слова: визнання і виконання рішень, у сімейних справах, на території України та Німеччини, сімейні суди, сімейна спеціалізація суддів.

Резюме

Гаро А. А. Признание и исполнение иностранных судебных решений по семейным делам на территории Украины и Федеративной Республики Германия (часть вторая: признания и исполнения иностранных судебных решений по семейным делам).

В данной статье осуществлена характеристика правового регулирования процедуры признания и исполнения судебных решений непосредственно по семейным делам на территории Украины и Германии. Определено место семейных судов в судебной системе Германии. Раскрыта система семейных дел, дел в сфере отношений между родителями и детьми, а также дел, связанных с семейными отношениями, которые рассматриваются семейными судами. Определена специфика признания решений украинских судов по семейным делам на территории ФРГ. На примерах судебных решений украинских судов раскрыто практическое применение международных конвенций в сфере признания и исполнения решений относительно опеки над детьми и родительской ответственности. Сделан вывод, что введение специальной семейной специализации судей или системы судов по рассмотрению семейных дел будет способствовать правильному применению украинского и международного публичного, частного и процессуального права, а, следовательно, повысит качество и сроки рассмотрения ходатайств о признании и исполнении решений иностранных судов по семейным делам.

Ключевые слова: признание и исполнение решений, по семейным делам, на территории Украины и Германии, семейные суды, семейная специализация судей.

Summary

Garо G. Recognition and enforcement of foreign judgments on family affairs in Ukraine and Germany (Part 2: recognition and enforcement of judgments in family matters).

In this article the description of the legal regulation of the procedure for recognition and enforcement of judgments in family matters directly within Ukraine and Germany, is outlined. The place of family courts in the judicial system of Germany is defined. It is revealed a system of family cases, cases involving relations between parents and children and cases related to family relationships, which are considered by family courts. It is determined the specificity of recognition decisions of Ukrainian courts in family matters in the territory of Germany. On the examples of judicial decisions of Ukrainian courts it is solved the practical application of international

conventions in the field of recognition and enforcement of decisions concerning custody of children and parental responsibilities. It is concluded that the introduction of family specialization of judges or courts will promote the appropriate using of Ukrainian and International public, private and procedural law and thus enhance the consideration quality and timing of applications for recognition and enforcement of foreign judgments in family matters.

Key words: recognition and enforcement of decisions, in family matters, in Ukraine and Germany, family courts, family specialization of judges.

УДК 502.1(477:061.1ЄС)(045)

В. С. ЄРШОВА

Вікторія Сергіївна Єршова, кандидат юридичних наук, доцент ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

У правовому полі процес співробітництва був оформлений в Угоді про партнерство між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами 1994 р.¹. Ця міжнародна угода стала довготерміновою основою для розбудови дружніх відносин, які були спрямовані на приведення українського законодавства у відповідність до вимог *acquis communautaire* Європейського Союзу (далі – ЄС). Це поняття можна визначити як правовий доробок Союзу в процесі його розвитку, який є обов'язковим для прийняття та імплементації у всіх країнах-членах, а також державами-кандидатами та третіми державами. У французькому варіанті *acquis communautaire* буквально означає «все, що було досягнуто в рамках Союзу». Унікальність права ЄС проявляється саме у процесі входження *acquis communautaire* у національне право держав-членів, держав-кандидатів та держав, які обрали курс на євроінтеграцію. Цей шлях зумовлює тривалу співпрацю, яка в кожній державі має свої особливості при апроксимації національного законодавства. При цьому, в установчих документах ЄС визначені пріоритетні сфери, положення яких в обов'язковому порядку мають стати частиною національного права таких держав. На сьогодні одним з пріоритетів в ЄС виступає сфера охорони навколишнього природного середовища². У Договорі про функціонування ЄС зазначено, що політика Союзу щодо довкілля має на меті досягти високого рівня його захисту з урахуванням розмаїття ситуацій в різних регіонах Союзу³. Якщо розглядати у цьому контексті Україну, то процес апроксимації зумовлює інкорпорацію норм *acquis communautaire* Союзу у наше національне законодавство згідно передбачених у двосторонніх угодах зобов'язань. Як зазначає у своїй дисертації Р. А. Петров, більшість сучасних вчених солідарна в тому, що «*acquis*» ЄС – це динамічне, комплексне та міждисциплінарне поняття. «*Acquis*» ЄС розуміється як поняття, властиве не лише правовій системі ЄС, а й як більш широка категорія, яка в будь-який момент може доповнюватися (переглядатися) державами – членами ЄС⁴.

Після підписання Угоди про партнерство між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. був прийнятий ряд законодавчих актів для реалізації намічених цілей: Стратегія інтеграції України до ЄС 1998 р.⁵, Концепція адаптації законодавства України до законодавства ЄС 2002 р.⁶, Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС 2004 р.⁷. Кожен із цих нормативно-правових актів містив ряд заходів, які передбачали прийняття нового законодавства й інституційні зміни. У сфері охорони навколишнього природного середовища увага була спрямована на реформування урядових органів шляхом залучення фахівців в межах програм допомоги ЄС. Однак, у зазначеній сфері ряд заходів не був виконаний, не зважаючи на їх повторне включення до щорічних планів.

Відносини України та ЄС почали розвиватись у новому руслі з прийняттям Європейського інструменту сусідства та партнерства на період 2007–2013 років. Представники ЄС вважали запровадження цього проекту значним кроком вперед, так як він надає країнам, які розташовані по-сусідству з ЄС, більше можливостей для інвестування у різні сфери діяльності та фінансування реформ. І. А. Грицяк відмічає, що основне завдання європейської політики сусідства полягає в тому, щоб передати країнам-сусідам досвід стосовно зміцнення стабільності, безпеки та добробуту всіх, на кого поширюється дія цієї політики⁸. Фінансування адміністративно-правових заходів у сфері охорони навколишнього природного середовища було необхідною передумовою для досягнення результатів у процесі апроксимації законодавства України до права ЄС. Це відбувалось шляхом залучення обох сторін у переговорний процес з використанням досвіду ЄС та його держав-членів у цій сфері. Його результатом стало підписання Порядку денного асоціації Україна–ЄС у 2009 р.⁹. Згідно матеріалів, представлених на офіційному сайті Міністерства екології та природних ресурсів України (далі – Мінприроди), «метою підписання цього документу є сприяння подальшій політичній асоціації та еко-